

1. Ateaan van “binst den oorlog”: Alex de Graveur

Figuur 1: Alex in 2014

(foto Jan Verhelst)

1.1 Situering

Toen we het verhaal van Atea tijdens de tweede wereldoorlog met Merkel aan het uitspitten waren, zochten we Ateanen die al tijdens de oorlog op Atea waren.

- Zo hadden we **Maria Wyninckx** teruggevonden op Linkeroever
- Gaf de **dochter van Kesteley**n de personeelschef/weerstandsofficier heel wat info

Alex de Graveur, aangebracht door “den tutu”¹, was door velen gekend, en ondanks een oproep via het ATEAforum, kon niemand de echte naam van deze man onthullen, zodat hem terugvinden een naald in de hooiberg zoeken was.

Tot in het najaar 2013 André Imre aangaf dat hij hem ontmoet had. Op 30 januari 2014 gingen Karel en Jan Verhelst Alex bezoeken op zijn appartement, in een zijstraat van de Boomgaardstraat in Berchem, in de schaduw van het vroegere Atea Berchem.

We hebben het gesprek opgenomen, en achteraf uitgetikt. Vermits Alex de voertaal van Atea Berchem gebruikte, zijnde het Antwerps, zijn we in de tekst hieronder zo

¹ alias Bonaventura Neves Ramos

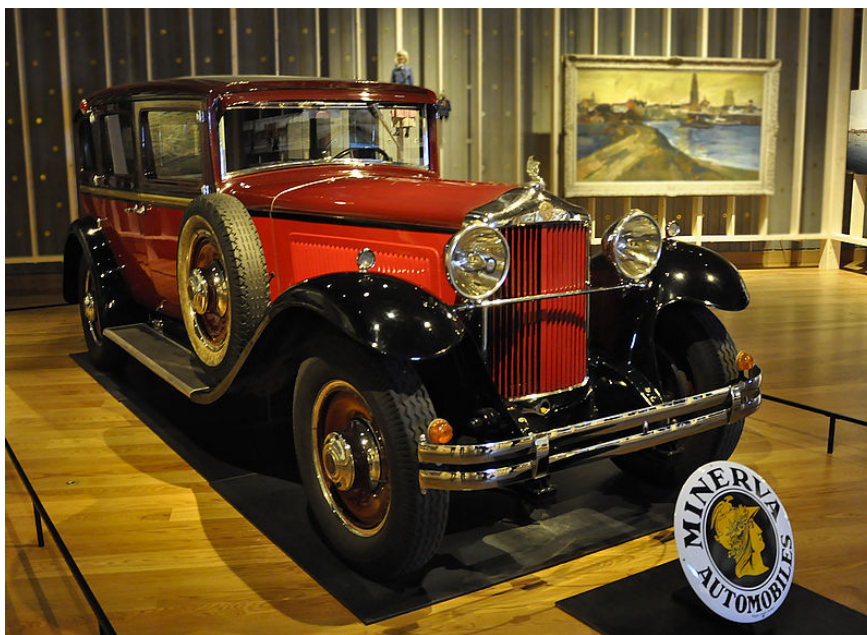
dicht mogelijk bij die spreektaal gebleven, uit respect voor Alex, en voor de authenticiteit.

1.2 Wat voorafging

Alex werd in 1920 geboren, en woonde in Berchem. Zijn vader en grootvader werkten bij de befaamde Minervafabriek.

Alex herinnert zich hetvolgende:

Mijn grootvader is meester gast geweest bij de Minerva. Dat was van die grote pressen zo, waarmee ze die “gardebou’s” pressten . Ik ging daar nogal dikwijls eens binnen, als ik naar ‘t school ging. Ik zijn naar ‘t school geweest op de Markgravelei. Mijn grootvader was daar meester gast, en heel mijn familie werkte daar, die bracht die daar allemaal binnen. Dat was immers een goei fabriek, en een heel goei pree. Mijn

vader werkte daar ook. Die directeur was een Hollandse jood, Sylvain De Jong, die is gestorven. Daar kwam nen andere aan, die ging het geld verbrassen in Monte Carlo! En ze hebben hun eigen té stug gehouden aan die grote modellen he. Dat was voor de rijken, de sjeiks en zo. Dat waren prachtige moteurs. Der staat er nog ene in het MAS, ne schone!

Figuur 2: Minerva in het MAS

Foto: wikipedia

1.2.1 Start eigen carrière bij Elektro Naval

Einde jaren 1930 was Alex professioneel actief bij de firma Elektro Naval in de Keizerstraat te Antwerpen. Deze firma was gespecialiseerd in elektriciteit op schepen, en Alex was daar werkzaam in de montage. In 1939 was er mobilisatie en gingen de zaken minder goed, en, en de meest recent aangenomen Alex werd wandelen gestuurd.

1.2.2 Legerdienst

Vermits hij zijn legerdienst nog niet had volbracht, was ander werk vinden een hope-loze zaak. Op 3 januari 1940 is hij in het leger gegaan, in de Generaal Lemansstraat. Op 10 mei 1940 brak de oorlog uit, en Alex belandde met zijn regiment in Duinkerke. Na een tijd moesten ze terug naar België komen. Ze hadden wel geweren, maar geen munitie, er was wel wat desorganisatie geweest bij het Belgisch leger. Zij wer-

den krijgsgevangenen gemaakt door de Duitse bezetter, ze moesten hun geweren in een gracht gooien, en de officieren ook hun "Jumelles". In de beginperiode moesten ze helpen opgeëiste paarden te verzamelen en op transport naar Duitsland te zetten, doch na enige tijd mochten ze huiswaarts keren.

1.3 Aangenomen op Atea in september 1941

Werk vinden was in die chaotische tijd erg moeilijk, maar in de zomer van 1941 kwam er toch schot in de zaak. Alex zijn moeder kende de echtgenote van personeelschef **Hoydonckx** van den Atea (*die was ne kozijn van heel goei voetballers van den Berchem indertijd, wist Alex*). Langs dat kanaal werd er gelobbyd, en in september 1941 mocht Alex op het bedrijf beginnen als graveur. Zijn meestergast was een zekere **De Cock**² (*die had daar een broer werken ook*) en zijne grotere baas was **Van Haesendonck**, ne Mechelaar³.

Een van zijn collega's in de beginperiode was een man die avondschoon deed om "chemist" te worden een zekere **Renty**, een jongen met een bochel. Die jongen kwam 's morgens vroeg werken om in de late namiddag naar de school in 't stad te kunnen gaan om chemist te worden. Na een tijd kwam Van Haesendonck vragen of Alex elke dag van 4 uur 's namiddags tot 12 uur snachts wilde werken. Alex was toen nog "jonkman", en heeft meteen toegestemd.

Alex hierover: *"Die jongen moest nogal anderhalf jaar doen, en dan had hem den diplom van chemist. Dat aannemen van die afwijkende uren gaf mij ook voordelen. Nu mocht ik doen wat ik wou. Ik mocht daar ergens staan babbelen, Van Haesendonck ging gewoon voorbij, die deed alsof hij dat niet zag.*

Die speciale uren werden eerst niet meer betaald dan gewone. Ik trok mij dat niet aan: ik had immers werk. Het gebeurde dat met nieuwjaar de klokken luidden en heel den bazaar, en dat ik dan uitscheidde en naar huis ging.

Figuur 3: Links meestergast Van der Auweraert, midden baas Lefèvre

(foto via Alex)

Ik had somwijle ook ne nacht, van vrijdag op zaterdag. Maar dat was toch niet alles zenne. Ge moest oppassen dat ge niet in slaap viel. Van tijd kwamen de nachtwakers voorbij. Die moesten ne ronde doen op het fabriek en die moesten

ieveranst tikken op de zalen dat ze daar geweest waren. En die kwamen dan zo al eens een babbeltje doen of zo. "

² De Cock was verantwoordelijk voor switchen, strowgersystemen en de "cablage"

³ Volgens het Atea telefoonboekje van 1941 was Van Haesendonck verantwoordelijk voor "Ateliers de montage téléphonie et de finissage"

1.4 Mijnheer Merkel

Zoals u in "Atea verhalen" hebt kunnen lezen werd Atea vanaf 1 april 1942 bestuurd door de Siemens manager mijnheer Merkel.

Alex over Merkel:

"Mijnheer Merkel, ja dat was den directeur in den oorlog. Ik moet eerlijk zeggen, dat was ne fantastische mens. Die huurde de schouwburg af, die gaf daar een voorstelling van operetten en wat weet ik allemaal. En zelfs in den opera, die huurde dat af voor Atea. Den hippodrom op tzuud, die huurde dat af. En ja dat was allemaal gratis voor het personeel. Die van den buiten die kwamen daar niet naartoe, omdat dat 's avonds te laat was, die geraakten niet thuis. Maar dat was merendeel voor de mensen van 't stad en omgeving.

Er werd geroddeld dat de Merkel het naar het schijnt te doen met een actrice van de KNS. En daarmee gaf hem die voorstellingen,..

Merkel heeft op het leste, de leste dagen er nog voor gezorgd dat machines, die ze van Siemens nog in huur hadden of zoiets, bleven staan. Die heeft dat gerokken zodat ze die niet terug zouden vervoeren naar Duitsland. Dat moet ik wel zeggen. Niet dat ik zo voor den Duits was, elk zijn mening en zo, maar er zal niemand kwaad van kunnen zeggen van Merkel."

1.5 Werkvolk naar Duitsland gestuurd

Tijdens de oorlog werden door de Duitsers mensen opgeëist om in Duitsland te gaan werken, verspreid over heel Europa. Immers de Duitse maatschappij schreeuwde om werkkrachten, maar die waren aan het front, en men zocht vervangers uit de bezette landen. Daar zijn later grondige studies over geweest. Alex, als ooggetuige op eerste rang hierover:

De Duitsers hadden geen arbeidskrachten meer he, die waren soldaat of gesneuveld. Voor dat voort te laten rollen in Duitsland, dat waren allemaal vrouwen. Maar ze hadden meer volk nodig. Daarom moesten ze het volk hebben van die bezette landen om te werken. Ik had ne kozijn van mijn vrouw, dat was ne coiffeur, die is ginder coiffeur gaan spelen.

1.5.1 Ateanen naar Siemens & Halske en studenten op Atea

In ons boek Ateaverhalen hebben we één en ander bijeengezocht over de Ateanen die bij Siemens & Halske in Berlijn tewerkgesteld waren.

Alex heeft drie keer ternauwernood de dans ontsprongen:

Nu was het zo den eerste keer dat er een konvooi naar Duitsland ging, dat was misschien zo een 150 man. Normaal was ik daarbij geweest, maar ik was ziek, ik had het aan mijne lever. Ik was dus thuis, ik was er niet bij.

Maar het tweede konvooi, dat naar Duitsland ging, naar Siemens & Halske, normaal had ik daar weer bij geweest. Maar ik zat alleen aan dat graveermachien en ze hadden niemand anders ni. Die bij mij zat was chemist geworden: Zodus die kwam niet meer terug, ik zat er alleen, ik was doorgegeven als onmisbaar.

En ik had veel werk ja. Later zijn daar studenten bijgekomen. Die moesten een jaar in een fabriek werken of anders bij die bruin mannen daar gaan. Dat waren universitaires, en die kozen meestal om in een fabriek te gaan werken. Zo heb ik er twee bij mij gehad.

Alex moet wel angstige momenten hebben gehad, toen hij door het "Arbeitsamt" werd opgeroepen om in Duitsland te gaan werken:

"Maar op het laatste van den oorlog kreeg ik ook een bericht dat ik moest komen op het "Arbeitsamt", dat was op de Meir ieverans. Ja, ik legde dat voor aan de personeelschef Kesteley, die ging ermee naar Merkel. Die zette daar de nodige dingen op. En dan moest ik naar voor komen, naar die secretaresse. En dan gaf ze een brief mee voor de Meir daar. En ik ging ermee naar ginder en die bezagen dat en zetten heel wat stempels. Ik mocht weg en ik heb nooit gene last niet meer gehad. Ik veronderstel dat daarop stond "onmisbaar voor het bedrijf".

1.5.2 Pierre Thys en de oorlog

Wij kenden Pierre Thys, die als expert akoestiek werkzaam was, Alex hierover:

Van de Ateanen die naar Duitsland moesten, in den eerste groep zat Pierre Thys bij. Pierre zat in een labo met Lebruyne en nog ne Griek. Die naam zijn ik vergeten. De Pierre heeft van die mannen veel geleerd. Die mannen kwamen meten en doen met zo een machien.

Ik werkte ook voor hen. Als ze zo eens iets in mekaar staken zo. En dan moest er tekst op komen en zo. En dat kwam de Pierre brengen. Ik kende Pierre heel goed. Zelfs zijn ouders, die woonden hier in Berchem op den Hoge Weg. Die moeder deed natuurlijk wat: zo ne jonge gast, en die werd weggestuurd naar Duitsland. Die was toen ook nog jonkman. Dermee dat ik er normaal zou zijn bijgeweest.

De Pierre woonde aan de Kolonielaan daar ieveranst, waar de expositie vruger was, in een zijstraat van de Camille Huysmanslaan. En die heeft een huis in Blankenberge. Het schijnt dat die dood is. Die had een dochter wonen in Blankenberge, ik denk dat die dat huis daar geërfd heeft. En zijn vrouw heeft ook op Atea gewerkt.

1.6 De waanzin van de oorlog en Hitler

Alex heeft de waanzin van de oorlog aan den lijve ondervonden, zijn vader zelfs twee oorlogen, die was dan ook in alle staten toen de tweede wereldoorlog uitbrak.

Alex: Dan ging den Hitler Napoleon eens nadoen en naar Rusland gaan. Tot hier zei de Rus, en gedaan, afgelopen! En dan zijn er wat gevallen zenne. Ik woonde hier in de Boomgaardstraat over het militair gasthuis. En 's nachts zagen we ze binnenkomen, met konvoeien! Die mochten Duitsland niet binnen, dat mocht niet geweten worden. In de bezette landen werden die gedropt. Mannen die in Rusland aan het front gezeten hadden. Met bevrozen handen, bevrozen voeten; en op het leste ging hem nog wat jonge gastjes inzetten. Excuseer, spreek mij niet van Hitler, dat is ne massamoordenaar geweest. Niet hij alleen natuurlijk he, dat kon niet.

Hitler had in den tijd de wapenindustrie van Krupp mee. Die konden leveren, wat moest die meer hebben? Maar waarom moest die al die landen gaan bezetten. Hoe kunde dat houden, dat gaat toch niet? Hij had er geen volk voor ook al niet!

1.6.1 Bombardementen

Die oorlogsjaren ja, we hebben hier bijna nog een ramp gehad. Ne V1 of ne V2, ik weet het niet juist viel daar een straat verder op de nonnekesschool daar. In vogelvlucht: daar is maar nen blok tussen.

Want ze waren allemaal aan het werk. Moest die op Atea gevallen zijn, daar hadden plenty slachtoffers geweest ja. Al de ruiten uit natuurlijk! (We tonen hem de foto's over dit bombardement in "Atea verhalen".)

Den Erla die dat ze gebombardeerd hebben in Mortsel, dan was ik op den Atea, ik zat op het derde verdiep. En ik dacht: wat is dat? Da's precies de kant van den Ouwe God? En het was nog just ook! Daar zijn ook veel slachtoffers gevallen. De Amerikanen zijn komen bombarderen in den dag. Dat fabriek was omringd door werkmanshuizen. De Minerva had daar trouwens ingezet. Natuurlijk veel slachtoffers hé. Ik kende een maske, en die werkte op den bureau op de Gevaert, en die is er ook ingebleven.

En in de Rex, daar waren er over de 500. Ik zeg altijd: oorlog, voor wat dient dat hé, en nog altijd. Ja en hier België leveren ze natuurlijk altijd ook nog wapens in Herstal. Dat stelt een groot aantal mensen tewerk. "

Figuur 4: Alex en een vrouwelijke collega op ATEA, achteraan graveermachine (omstreeks 1950?)

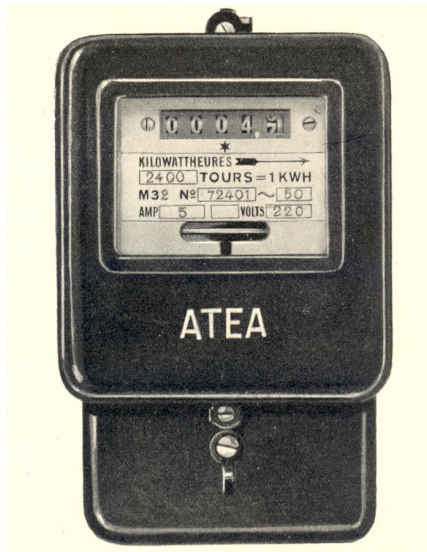
(foto via Alex)

1.7 Beroep: graveur!

"Ik ben begonnen als graveur, en ik ben dat gebleven tot op het laatste". Alle aanduidingen in koper en bakeliet enzo. Al wat ge maar wilt. Zelfs die dingeskes in de compteurrekes, gegevens van den ellentriek en zo. En soms op de meters voor de 'Congo'.

Onder den oorlog hebben we altijd veel werk gehad, en de jaren nadatum ook. Ik ben nooit moeten gaan stempelen zenne, nooit! Ik heb goei jaren gehad. Ik had een goei

werk, ik was mijnen eigen baas. En als ik goesting had om in de fabriek wat rond te lopen daar was gene ene die mij tegenhield.

Figuur 5: ..compteurrekes graveren...

Ge moet chance hebben als ge daar binnenkomt. Wa veur job dat ze u daar geven. Mijn vrouw was daar binnengekomen en dat trok daar al op niks. Der waren der die hun job al om twee uur gedaan hadden, en zij moest altijd doorwerken tot op het einde. Ze stonden daar op "prim". Ge moest dat halen he, als ge een centje wilde bijverdienen.

Dat was niet bij mij het geval. Op het leste zaten we met drijven. Ene van Sint Niklaas, ne Verstraeten, en nog ene die in Hove woonde, ne Jef. Zijn achternaam

weet ik niet meer.

Ik heb veel overuren gedaan op Atea. Dat kwamen ze dan vragen omdat er een massa werk was. Dat moest ingehaald worden. Ik zeg ja;, ik wil dat doen, twee uur per dag, maar 's morgens vruug beginnen, om zes uur! Niet 's avonds. Ik had een huishouden met drij kinderen, ik moest 's avonds thuis zijn! En, dat ging, dat speelde immers gene rol voor hun.

Figuur 6: 2de van links Alex, midden collega-graveur Verstraete

(foto via Alex)

Alles bijeen ik heb daar gere gewerkt. Een goei fabriek. Ge mocht daar al heel wat uitsteken vooraleer ge zou buitenvliegen hé. Ge waart daar precies gelijk als aan de staat: vast werk!

1.7.1 Werken voor "Huis-mans"

Weet ge wat ik ook deed? Als er iemand een naamplaatje moest hebben voor op zijn bel of op zijn brievenbus, dan deed ik dat tussendoor hé. Zodus ik had veel klanten! Ik wil maar zeggen: ik

deed dat gere. Ik was op Atea goed gekend zenne.

1.7.2 Ziekenverlof en zo

In die 38 jaar ben ik alles bijeen misschien twee maanden ziek geweest. Ik had het eens aan mijne lever den eerste keer toen dat ze naar Duitsland moesten en dan

nog eens. Toen kwam ik terug uit ziekenverlof, en de Janssens, den directeur kwam zien, want ze hadden veel zever en last, want ja, dat werk stond achteruit.

Ik zei tegen mijnen baas: allé mijnheer Lefèvre, ik gaan nu toch iets vragen. Zou ik gene opslag kunnen krijgen? Hij zei niks, ik trapte het af. En hij ging naar de personeelsdienst zeker naar Van Vliet en misschien nog naar iemand. Dezelfden dag kwam hem af, en "tis kleir" zei t'hem, ik had meer! Ze zullen gedacht hebben, als die nog eens wegvalt... Vragen kost niks hé.

1.8 Mijn vrouw ook op Atea

Figuur 7: "Ons madam" werkte ook op Atea

Alex en zijn echtgenote poserend op de montage telefonie in Herentals

(foto via Alex)

Het was indertijd wel gebruikelijk dat als iemand op Atea werkte, er ook andere familieleden daar begonnen te werken.

*Als "ons madam" begonnen is op Atea hadden ze heur de eerste week in de **bobinage** gezet. Ze kreeg daar koppijn alle dagen tot en met, en ze zei vrijdags tegen mij in het buitengaan: dat gaat ni gaan. Ze had ook nooit zo niet op een fabriek gewerkt. Wel in een drukkerij vroeger, bij Plateau op het Vlemincksveld. Maar ik zeg ja, wilde gij nog blijven? Ja zei ze. Ik zeg kom, we gaan naar de personeelsdienst, naar Van Vliet. Ik legde dat uit. Ik zei : mijnheer Van Vliet, nu kom ik eens iets vragen, en ik legde dat uit. Wacht wat een minuutje zei hij. Hij ging naar een kamerke daarneven, en kwam een beetje later terug: maandag madam in de telefonie, zei hij. ' t Was kleir! Dan heeft ze daar nog 14 jaar nog gewerkt, in Herentals.*

1.9 Over den Atea, in Berchem natuurlijk

Ja, ik heb overal gezeten hier in den ouwe Atea. Alex (wijst naar foto van ATEAgebouw op hoek van Covelierstraat en Belpairestraat): hier op het hoogste heb ik nog gezeten sé. En hier in de straat op het derde. En hier beneden in het straatje op de

eerste afdeling zijn ik begonnen. Ik koom daar nog regelmatig voorbij, en allé ja, dat doet iets.

Mijn schoonbroer, Henri Konickx, heeft er ook gewerkt op de service technique. Hij is begonnen als tekenaar, hij zat bij Moens.

De machinezaal, dat was groot zenne; De Belpairestraat helemaal, tot aan de Boomgaardstraat.

Op den Atea zijn er veel koppeltjes gevormd. Mannen en vrouwen zaten daar dag in dag uit neveneen. Dat kwam in gesprek over thuis, en da marcheerde dikwijls niet. En op den duur paptten die aan hé. Oeieoei. Dat was natuurlijk niet alleen op Atea, ook bij den Bell en overal.

1.9.1 Hoydonckx en Kesteleyn

Kesteleyn? Ja die heb ik gekend op personeelsdienst.

Hoydockx was zijne voorganger, toen ik in september 1941 werd aangenomen. Ik denk dat die op pensioen is gegaan, die had wat ouderdom. Dat was nen brave mens, die was gere gezien. En Kesteleyn, ik heb eens vernomen dat die in de weerstand is geweest. Ik zie op de foto dat die medailles heeft hangen, mijn vader had die ook, die hing krom van de medailles.

1.9.2 Bazen

Alex heeft heel wat “bazen” versleten, hier enkele:

Als ik binnenkwam was mijnen baas **Van Haesendonck**, en later had ik **Lefèvre** – die heeft zijn eigen nog verdaan naar het schijnt – dan hebben we **Rulmonde** gehad achteraf.

Figuur 8: Alex op zijn jubilé 25 jaar, met Rulmonde en meestergast Jef (1966)

(foto via Alex)

Stehlik heb ik ook nog gekend. En dan die Engelsmannen: **Hewitt**. Die is na de oorlog van Engeland gekomen en nog ene, maar die zijne naam ben ik vergeten, ik zijn der ook al 93 hé.

Dan is er nog ene directeur geweest: **Van Lierde**, die was directeur van de fabriek, die kwam in de zaal met een gilet aan. En dan kon hij die vrouwen fixeren tot en met hé. De vrouwenzot zeiden ze daarvan.

Figuur 9: Alex bij zijn jubilé 25 jaar, toespraak door directeur-generaal Joe Janssens, geflankeerd door personeelschef Marcel Van Vliet (1966)

(foto via Alex)

Die heeft nadatum een fabriekske opengedaan hier in Berchem, in de Genevalstraat geloof ik. Een fabriekske van bakkerijmachines. Hij heeft dat opengedaan met ene van de machinezaal, den Boons, vandaar Van Lierde-Boons voor dat fabriekske⁴.

En toen ik op brugpensioen ging, was van Lidth de Jeude mijnen baas.

1.10 Verhuis naar Herentals

*Die directeur **Fernand De Clerck**, ja dat is die, die ons naar Herentals heeft gestuurd. Daar was ik niet goed gezind op, op die mens. Jamaar nee, ge moet eerlijk zijn hé. Als ge met uwe neus tegen het fabriek woont: die verloren uren met die bussen, files, en ge waart dan gewoon hier het hoekske om te draaien en dan dat!*

En dan met dat weer: in de winter kwamen we daar dikwijls aan om 10.00 uur, dat het gevrozen had dat het kraakte of sneeuwde of al wat ge wilt.

Figuur 10: Alex gedecoreerd door Alfred Gehot voor zijn 35 jaar op ATEA (1976)

Links naast secretaris-generaal Gehot ook personeelschef Marcel Van Vliet, en achteraan vakbondsman Herman Van den Broeck.

(foto via Alex)

Maar Herentals, die sfeer tegen hier, ik weet niet... ik kon dat in het begin moeilijk gewoon worden. Ik had mijn werk natuurlijk, hetzelfde. Alle ja, ik was daar niet gere. Ik was liever hier. Ik was daar al zoveel jaren. In den oorlog daar binnengestapt.

⁴ Dit bedrijf Van Lierde-Boons, bestaat in 2014 nog steeds, zie <http://www.vlb.be/>

1.11 Op brugpensioen in 1979

Ik ben samen met mijn vrouw op brugpensioen gegaan in 1979. Zij werkte op de telefonie, bij Van Wallendael.

Figuur 11: Plaquette gegraveerd door Alex ter gelegenheid van zijn afscheid in 1979

(foto Jan Verhelst)

Toen ik op brugpensioen ging, zei mijn baas Van Lidth de Jeude: ik heb spijt dat ge weggaat. Ik zee ja, ik zie dat dat eruit ging, het werk. Ge weet, dat werd allemaal veraanderd en gedaan. Ik zijn dan samen met mijn vrouw op brugpensioen gegaan. Van Lidth de Jeude heeft nog een hele redevoering gehouden. En dan haalde hem aan dat ik eens één keer te laat ben geweest, éne keer! Hier woonde ik dicht bij de fabriek, maar ginderachter en dat was met een verandering in het uur. Ik was niet aan te spreken. Neje, ik wou dat record houden van altijd op tijd komen. En dat haalde hij dat aan hé!

1.12 Supporter van Berchem Sport

Ik heb twee schoon boeken van Berchem sport, ik ben 73 jaar supporter! Ze hebben me trouwens daar gevierd. Ik ben begonnen in 40. Ook dat is een heel stuk in mijn leven. Ik werd uitgenodigd met mijn vrouw, en mijne jongste zoon en zijn vrouw om te komen eten, voor de match hé. Mijne jongste zoon, en zijn madam hebben ook een abonnement just gelak als ik.

En we waren uitgenodigd he. En als het puntje bij het paaltje kwam, was men dochter en mijne schoonzoon daar ook. Ja, en dat deed mij iets. Die ondervoorzitter heeft me daar een redevoering gegeven en nen uitleg gedaan, en ons madam kreeg dan nen bloemtuil. 't Was knap!

1.13 Ons madam

Jan: ons madam is niet thuis zeker?

Alex: *die zal sebiet gaan binnenkomen sé. Die is naar de Merode. Kent ge dat standbeeld daar, de Merode? Daar is daar een café, en daar gaat ze nogal eens.*

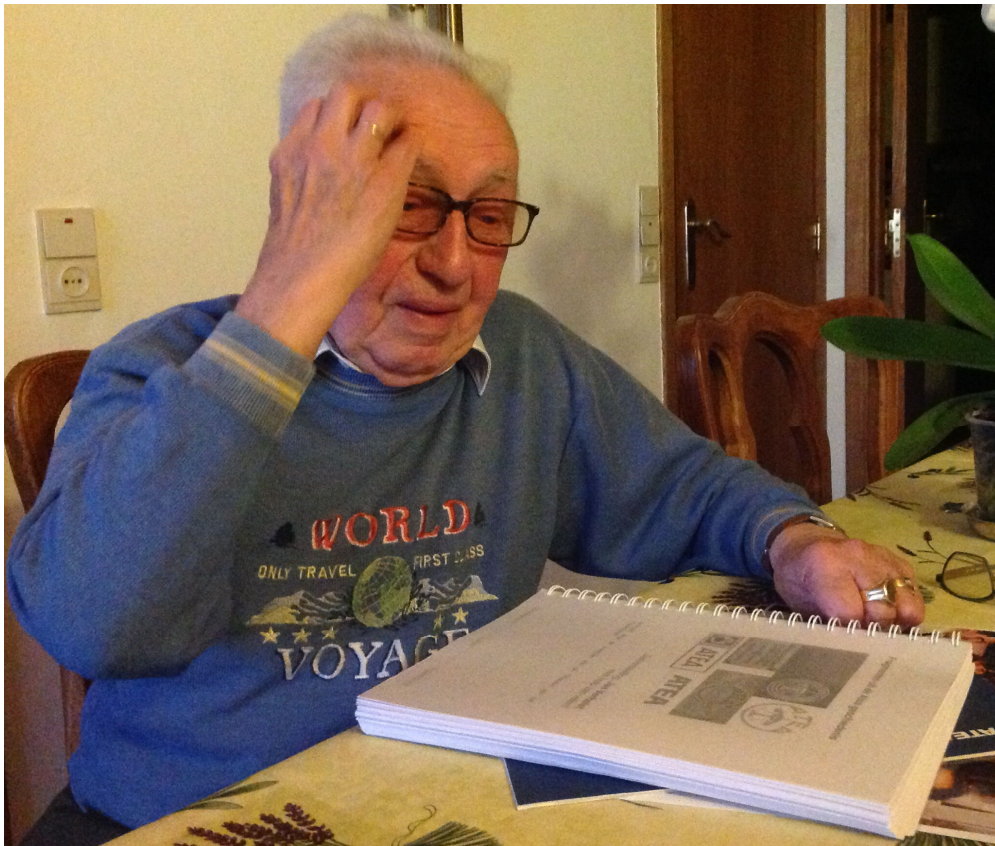
Jan: gij zijt bedankt voor uwen uitleg.

Alex: *graag gedaan.*

Figuur 12: Alex zijn echtgenote (2014)

(foto André Imre)

2. Conclusie

Figuur 13: Alex en het boek over ATEA

(foto André Imre)

De laatste jaren hebben we al heel wat gesprekken gehad met Ateanen, doch dit zal ik me herinneren als een zeer boeiend gesprek.

We maakten kennis met een Ateaan in hart en nieren, waarvoor de verhuis naar Herentals niet alleen om praktische reden moeilijk lag (*hij woonde op een boogscheut van Atea Berchem*), maar ook emotioneel. Hij had zijn hart verpand aan het bedrijf en de mensen in Berchem.

Nu is hij bijna 94 en zeer lucied van geest, en ook lichamelijk ziet hij er vrij gezond uit voor iemand van zijn leeftijd.

De keuze om zo dicht mogelijk bij het gesproken woord te blijven was doelbewust, het **Antwerps** was immers de voertaal van het voetvolk in Atea Berchem.

Na het gesprek zijn Karel en ik **een bolleke Koninck** gaan drinken in de *vernieuwde Pelgrim*, symbolischer konden we niet dichter bij den ouwe Atea komen!

Ik ben immers steeds “aangedaan” als ik mensen uit die leeftijdscategorie vol enthousiasme over hun leven hoor vertellen.

Interview: Karel en Jan Verhelst

Uitschrijven tekst: Jan Verhelst

(foto: Jan Verhelst)